

REGION I SVET

DUBROVAČKO SUOČAVANJE

Urbicid obesnih

Tamara Kaliterna

Županijsko državno odvjetništvo u Dubrovniku je uoči Dana dubrovačkih branitelja 6. decembra optužilo desetoricu visokih oficira bivše JNA: generale Jevrema Cokića, Mileta Ružinovskog, Pavla Strugara, B. Stankovića, admiral Miodraga Jokića, kapetane Milana Zeca i Vladimira Kovačevića, potpukovnika Obrada Vičića, majora Radovana Komara i poručnika Z. Gvozdenovića zbog ratnih zločina protiv civilnog stanovništva i uništavanja kulturnih i istorijskih spomenika. Raspisane su i poternice. Dvojica od pobrojanih su osuđena u Hagu zbog sličnih zločina: Strugar na sedam i po, a Jokić na sedam godina zatvora. Iz hrvatskih optužnica su izbačeni delikti koji su kažnjeni u Hagu.

U Hagu je povučena optužnica protiv Zeca, a predmet "Kovačević" je dopao srpskom pravosuđu. Pošto je Podgorica sedam meseci pre nego su haške optužnice opečaćene znala za koga su, Jokić, Zec i Kovačević su, zahvaljujući dobrohotnosti crnogorskih vlasti onomad nesmetano utekli u Beograd. Sada Podgorica tvrdi da se većina sa županijskih optužnica nastanila u Srbiji i Republici Srpskoj.

Evropska komisija zatražila je u oktobru prošle godine od Srbije, Bosne i Hercegovine i Hrvatske da zakonima omoguće uzajamna izručenja državljana ovih zemalja optuženih za ratne zločine.

Ponižavanjem vlastelinskog grada bili su opsednuti i Arkan, osnivač Srpske dobrovoljačke garde koji je hteo da u osvojenom Dubrovniku "sluša gusle", ali i Budvanin iz dokumentarca Koče Pavlovića "Rat za mir", koji je naoružan krenuo da se „obrije na Stradunu“.

Umesto da dočekaju slatkiše i igračke Svetog Nikole - Gregorijanca, 6. decembra 1991. su mali Dubrovčani doživeli najveće razaranje grada. Ubijeni su i vatrogasci koji su gasili požar u hotelu "Libertas".

Napadi su počeli 1. oktobra. Opsada je trajala sedam meseci. JNA i dobrovoljci iz Hercegovine i Crne Gore su sa kopna, mora i iz vazduha napali grad koji je demilitarizovan 20 godina ranije. Jezgro grada koje je štitio UNESCO od 1979. je gađano 2.000 puta. Matija Bečković, akademik iz Rovaca, izjavio je novembra 1991: "Ispada da bi Hitler, da se sklonio u Dubrovnik, bio pod zaštitom UNESCO-a".

Stariji brat-blizanac Deda Mraza nije stigao do dubrovačke dece, ali je mitropolit Amfilohije na dubrovačkom ratištu pripadnicima brigada koji nose imena ljudi koji su se kao dvadesetogodišnjaci učlanili u Komunističku partiju poklanjao krstove i ikonice. Epskim guslanjem pesme "Mojkovačka bitka" bodrio je rezerviste crnogorskih brigada „Veljko Vlahović“ i "Savo Kovačević".

Prema podacima Hrvatskog Crvenog križa, u gradu je poginulo 114, a u zločinu na dubrovačkom

području 300 ljudi.

Gotovo je uništen arboretum iz 1492. Gađan je gradski arhiv u kojemu su i dokumenti o istoriji srpskog carstva od cara Dušana. Prva žrtva napada na grad bio je Milan Milišić, pesnik srpskog porekla.

Za tlapnju Mihalja Kertesa, tada raznosiča oružja a danas osuđenika i optuženika da će Dubrovnik biti "glavni grad srpske Hercegovine" je poginulo 165 Crnogoraca.

Uoči napada na Dubrovnik, u Beogradu je Vojislav Šešelj, takođe optuženik, rekao pristalicama: "Priznajemo jedino Srbiju u čijem su sastavu Kosovo, Metohija, Vojvodina, Makedonija, Crna Gora, Bosna, Hercegovina, Dubrovnik!"

Godine 1185. Stefan Nemanja je pokušavao da osvoji Dubrovnik, ali je pohod urodio povlasticom gradu-republici da trguje sa Raškom. U Dubrovniku su do rata 88 odsto stanovništva bili Hrvati, četiri odsto Bošnjaci, a Srbi su činili 6,8 odsto Dubrovčana.

Branko Kostić, predsedavajući Predsedništva SFRJ govorio je da se Crna Gora neće braniti "samo unutar svojih granica".

List "Pobjeda" je septembra 1991. pod naslovom "Mobilizacija za obranu" izvestio da JNA mobilise Crnogorce. U Pljevljima i Nikšiću 110 odsto se odazvalo mobilizaciji. Do opsade Dubrovnika državni mediji su koristili frazu "granica Crne Gore i Hrvatske". Kad je počela opsada govorilo se o "administrativnoj granici".

Tadašnji potpredsednik srpske vlade Budimir Košutić objasnio je gledaocima britanske televizije da je povod za konavosku operaciju i opsadu Dubrovnika bilo to što je Hrvatska "srušila dva stara grada – Herceg Novi i Prevlaku".

Svetozar Marović, tada i sada potpredsednik vladajuće DPS, a u međuvremenu i predsednik države sastavljene od Crne Gore i Srbije procenjivao je da je hrvatska politika uvek težila "uništenju Srba".

Tadašnji i sadašnji premijer Milo Đukanović je pretio dezerterima koji neće da služe "na pragu domovine".

"Pobjeda" je bodrila i uveravala čitaoce multipraktik naslovom: "Ustaše opet ustaše".

Čedo Vračar, dobrovoljac i bivši poslanik u Skupštini RCG svedočio je: "Čovjek ubije mačku i kaže – 'to je ustaška mačka'".

Pesnik Jevrem Brković je beležio novembarske poruke dubrovačkih radioamatera: "Od jutros su na njihovim položajima nekakvi manje pijani te bolje pogađaju. Možda će nas mnogo pomrijeti"; "Jutros sam gledao red staraca i starica, red za hranu! Red staraca koji čeka da dobije nešto da preživi današnji dan. Oko je zasuzilo. Davali su oni cijelog života onoj Jugoslaviji, evo kako im je vratila! Ostavio sam ih u redu za čekanje kruha, a u ušima je odjekivala teška kletva na račun onih koji nam ovo rade. Teška staračka kletva".

"Stradun čeka slobodu", bodrio je i uveravao beogradske čitaoce list "Politika ekspres".

Novinar "Monitora" Veseljko Koprivica svedočio je: "U kućama nijesu pošteđene ni dječije sobe: Nije bilo milosti ni prema lutkama! Na jednom stepeništu skupocjena, bijela vjenčanica. Na njoj upadljiv otisak vojničke čizme".

"I ovo je zločin", napisano je nehotice crnim na belome.

Slučaj B. Vučurevića

Mirnodopski kamiondžija, a ratni gradonačelnik Trebinja Božidar Vučurević zaslužio je posebnu optužnicu za dubrovačka nedela. Iako ga BiH ne može izručiti Hrvatskoj, četnički vojvoda sa nadimkom "volan" ipak je unajmio beogradske advokate. Branioci su mu potrebni ako ga pravosuđe BiH optuži za „humanu seobu“ oko pet hiljada Bošnjaka i "etničko čišćenje" Hrvata iz regiona Trebinja. Možda će mu suditi barem saobraćajna policija zbog izjave da će ujahati na Stradun, pešačku zonu, na belome konju i piti kafu.